

СЕКЦІЯ 4
Сучасний розвиток фінансового ринку України: можливості, виклики, загрози

УДК 336.7

Акопян Дарина
аспірантка кафедри фінансових технологій і підприємництва
Сумський державний університет
м. Суми, Україна

Науковий керівник: Школьник Інна
докторка економічних наук, професорка
професорка кафедри фінансових технологій і підприємництва
Сумський державний університет
м. Суми, Україна

Darina Akopyan
PhD student of the Department of Financial Technologies and Entrepreneurship
Sumy State University
Sumy, Ukraine

Scientific supervisor: Inna Shkolnyk
Professor, Doctor of Economics
Professor at the Department of Financial Technologies and Entrepreneurship
Sumy State University
Sumy, Ukraine

ЦИФРОВИЙ БАНК ЯК НОВА МОДЕЛЬ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ

DIGITAL BANK: A NEW MODEL OF BANKING BUSINESS

Активний розвиток інформаційних та комунікаційних технологій зумовлює цифровізацію усіх економічних процесів, що зумовлює нові правила гри в банківській діяльності. На фінансовому ринку з'явилися нові високотехнологічні FinTech-компанії, які є конкурентами банківських установ. В таких умовах з метою збереження конкурентних позицій на ринку традиційні банки змушені змінювати існуючу бізнес-модель через діджиталізацію своєї діяльності, впровадження інноваційних цифрових продуктів і послуг. Результатом цих процесів є виникнення цифрових банків (необанків, банків-челленджерів) – банків, що надають послуги з використанням цифрових технологій та Інтернету.

Під необанком розуміють компанію, що надає банківський та платіжний сервіс через мобільні додатки і платформи персональних комп'ютерів, без традиційної мережі банківських відділень [1].

Ця нова інноваційна бізнес-модель відповідає сучасним трендам суспільства і є клієнтоцентрованою – зручність для споживача, прозорість, гнучкість та адаптивність до змін можна назвати основними акцентами необанків.

Динаміка інвестицій у цифрові банки свідчить про стрімке зростання даного сегменту (рис. 1.1): обсяги інвестицій у 2021 році майже у 5 разів більші у порівнянні з 2018 роком. Особливо стрімке зростання спостерігалось у 2021 році – 11,6 млрд. дол. США на рік, в той час як у 2020 році обсяг інвестицій становив лише 4,9 млрд. дол. США. Такий ріст може бути пов'язаний зі збільшенням попиту на онлайн банківські послуги через пандемію COVID-19. Оскільки робота фізичних відділень банків була обмежена, надання банківських послуг через інтернет-платформи і мобільні додатки було актуальним для споживачів і затребуваним на

ринку, що спонукало появу ринку на нових інституцій, які пропонували дані послуги. Існуючі традиційні банки намагались максимально перевести свою роботу в онлайн для збереження своїх позицій на ринку, а для нових компаній ринковий сегмент був привабливий через його ємність і можливості отримання прибутку.

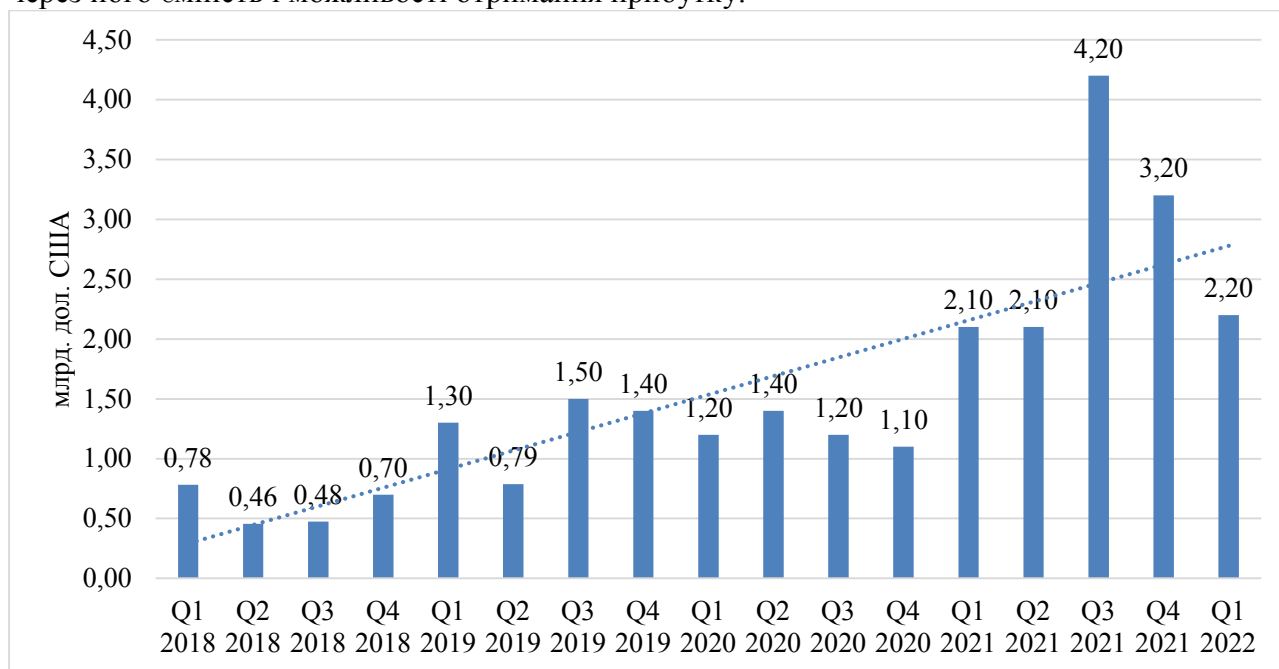

Рис. 1.1 - Обсяги інвестицій у цифрові банки ("challenger banks")

Джерело: складено автором за даними [2].

У світовій практиці цифрові банки можуть бути створені як окремі банківські установи з власною ліцензією, або можуть діяти на основі вже існуючої традиційної банківської установи. Так, фахівцями IBM Corp. (Sales and Distribution) було виокремлено 4 моделі функціонування цифрових банків [3]:

1. Бренд цифрового банку («digital bank brand») – передбачає створення традиційним банком окремого бренду, що пропонує нові продукти і послуги, які націлені на окремий сегмент споживачів. Використовуючи таку стратегію, традиційний банк зберігає свою наявну клієнтську базу і не потребує ребрендингу. Такі цифрові банки зазвичай використовують наявну інфраструктуру материнського банку, але і можуть бути продані як окремий бренд. Прикладом такого банку в Україні є «Monobank», що створений як окремий бренд Universal bank і є його роздрібним продуктом.

2. Цифровий банківський канал («digital bank channel») – для покращення клієнтського досвіду та задоволення потреб споживачів традиційним банком пропонуються нові канали доставки банківських послуг, а саме через онлайн-платформи та мобільні додатки. При такому підході витрати є меншими, оскільки немає необхідності створювати новий банк з нуля, а існуючий бренд вже має певну репутацію на ринку та довіру споживачів. Саме така модель є найбільш характерною для України і застосовується такими банками, як ПАТ КБ «Приватбанк», ПАТ «ОТП Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль» та іншими.

3. Цифровий банк як дочірня компанія («digital bank subsidiary») – створення дочірнього цифрового банку як завершеної бізнес-моделі, що здатна генерувати готові рішення і продукти. Дана стратегія є оптимальною для традиційних банків з жорсткою і неповоротною системою. Така модель цифрового банку покладається на гнучкі та модульні серверні системи, що дозволяє легко впроваджувати інноваційні продукти.

4. Окремий цифровий банк («digital native bank») – повноцінний банк, що побудований на основі цифрових технологій. Переважними каналами комунікації клієнта з банком є цифрові канали, що можуть доповнюватися особистою взаємодією у фінансових

центрах, через відео-зв'язок тощо. Такі банки є продуктом FinTech і функціонують на основі власної банківської ліцензії.

Якщо порівнювати традиційний банк, що здійснює діяльність через мережу фізичних відділень, і цифровий банк (табл. 1.1), слід зазначити, що останній орієнтований не тільки на надання традиційних банківських послуг, а й пропонує клієнтам інноваційні послуги, засновані на FinTech-інноваціях.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика традиційних і цифрових банків

Ознака	Традиційний банк	Цифровий банк (необанк, банк-челленджер)
Клієнти	Різні категорії (фізичні особи різного віку та статі, юридичні особи)	Переважно молодь, фрілансери, малі та середні підприємства
Канали дистрибуції	Фізичні відділення	Онлайн-платформи, мобільні додатки, соціальні мережі
Основні джерела доходів	Відсотки за кредитами, комісійні та агентські винагороди	Плата за преміальні аккаунти, комісійні винагороди
Основні напрями витрат	Відсотки за депозитами, підтримка діяльності системи та фізичних відділень	Технологічне вдосконалення, маркетингові стратегії, клієнтський сервіс
Конкурентні переваги	Більш стабільний, солідний, надійний	Прозорий, зручний, гнучкий

Джерело: складено автором на основі [1, 4]

Цифрові банки можуть надавати послуги окремим вузьким сегментам споживачів, що сприяє збільшенню фінансової інклюзивності. Крім того, цифрові банки застосовують клієнтоорієнтований підхід – якісний клієнтський сервіс, зручні та зрозумілі банківські послуги, які доступні 24/7. За рахунок нижчих операційних витрат (відсутність фізичних відділень, менша кількість персоналу), вартість банківських продуктів і послуг необанків може бути меншою, ніж у традиційних банків.

Отже, характерними рисами цифрових банків є надання ними банківських послуг через мережеві канали зв'язку (за допомогою онлайн-платформ, мобільних додатків тощо), максимальна орієнтація на потреби клієнтів, наявність оптимізованої і гнучкої інфраструктури, що дозволяє легко впроваджувати нові цифрові рішення і здійснювати операції у реальному часі. Необанк як нова бізнес-модель дозволяє банкам зберігати і розширювати клієнтську базу, збільшувати частку ринку та забезпечувати фінансову стабільність.

Перелік використаних джерел

1. Лобозинська С.М., Скоморович І.Г., Владичин У.В. Діяльність необанків на ринку фінансових послуг в Україні та світі. Фінансовий простір. 2021. Випуск 3(43). С. 7-21. URL: <http://fpnpu.cibs.ubs.edu.ua/article/view/242459> (дата звернення: 24.05.2022). DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(43\).2021.071821](https://doi.org/10.18371/fp.3(43).2021.071821)
2. База даних FinTech by dealroom. URL: <https://tinyurl.com/2p8adpbm> (дата звернення: 13.05.2022)
3. Designing a sustainable digital bank. IBM Sales and Distribution. URL: <https://www.ibm.com/downloads/cas/XGJGOJWA> (дата звернення: 20.05.2022)
4. Menegon A. FinTechs and Challenger Banks: Old Business, Brand New Approach. Iason Research Paper Series. 2020. URL: https://www.iasonltd.com/doc/rps/2020/2020_FinTechs_and_Challenger_Banks_!!_Old_Business,_Brand_New_Approach.pdf (дата звернення: 19.05.2022)